

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az ítéltábla dr. Antalóczy Alfréd ügyvéd által képviselt **felperesnek alperes** ellen **végrendelet érvénytelenségének megállapítása** iránt indított perében, a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 2010. május 20. napján kelt 10P.20.424/2008/54-I. számú részítéletével szemben, az alperes által 56. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t

Az ítéltábla a megyei bíróság részítéletének megfellebbezett rendelkezéseit azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy a felperes javára a 141/400 tulajdoni hányad néhai "A" nevén nyilvántartott 6/8 (300/400) terhére jegyzendő be.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000.- (Kettőszázezer) forint másodfokú perköltséget.

410.100.- (Négyszáztízezer-egyszáz) forint feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket az állam visel.

A részítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s:

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2005. december 18-án kelt végintézkedés az örökhagyó szellemi fogyatkozására és cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezésének indokoltságára tekintettel érvénytelen. Az örökhagyó örököse törvényes öröklés címén a felperes.

Hivatkozott arra is, hogy az örökhagyót fenyegetéssel, illetve tisztességtelen befolyással bírták rá a végintézkedés elkészítésére.

Álláspontja szerint a végintézkedésben a kitagadás tekintetében tett rendelkezések szintén érvénytelenek, a kitagadási okok nem valósultak meg, így másodlagos keresetében a kötelekrész természetbeni kiadását kérte.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, és használati díj megfizetése iránt viszontkeresetet terjesztett elő.

A megyei bíróság a fellebbezéssel támadott - kijavított - részítéletében megállapította, hogy a 2007. január 22-én végintézkedés hátrahagyásával elhunyt néhai "A" hagyatékából a felperest kötelesrész illeti meg.

A hagyaték tiszta értékeként 6.441.092.-Ft-ot alapul véve, a felperes tulajdonába adta a **helység 1-i ...1. hrsz.-ú, természetben szám alatti ingatlan 141/400 tulajdoni hányadát**. Rendelkezett a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzése iránt. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 198.281-Ft ügyvédi munkadíjat, az államnak pedig 191.100.-Ft le nem rótt eljárási illetéket, kimondta, hogy 243.300.Ft eljárási illeték, valamint 49.000.-Ft szakértői költség az állam terhén marad.

Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 254.218.-Ft ügyvédi munkadíjat, mint perköltséget.

A felperes keresetét ezt meghaladó részében elutasította.

Határozata indokolásában megállapította, hogy az örökhagyó és a felperes édesanyja házastársak voltak, az örökhagyó 1974-ben megörökölte a **helység 1-i ...1. hrsz.-ú, akkor ..., jelenleg szám alatti ingatlan ¼ hányadát**, majd 1974-ben a házastársak közös vagyonukból megvásárolták az ingatlan további 2/4 részét. Később további ¼ illetőség került közös tulajdon megszüntetése jogcímén az örökhagyó tulajdonába, amelynek megváltási árát a házastársak a közös vagyonukból egyenlítették ki, majd az ingatlanon jelentős összegű beruházást végeztek. Később a házasságuk megromlott, a felperes édesanyja elköltözött, a házasságot a bíróság felbontotta. A Tatabányai Városi Bíróság 8.P.21.827/1987/205. számú és a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság Pf.20.632/1989/4. számú ítéleteiben megállapította, hogy a felperes édesanyja házastársi vagyonközösség címén megszerezte az ingatlan 59/200 tulajdoni hányadát. Az elsőfokú ítéletben a városi bíróság megkeresni rendelte a földhivatalt a tulajdoni hányad bejegyzése iránt, a megkeresés elküldése azonban elmaradt, és azt a felperes édesanyja sem kezdeményezte.

Az alperes édesanyja az örökhagyóval rokoni kapcsolatot tartott fenn. 2005. december 18-án az örökhagyó alakilag érvényes írásbeli magánvégrendeletet készített, amelyben valamennyi ingó- és ingatlanvagyonát az alperesre hagyta, a felperest pedig kitagadta. Indokolása szerint vele szemben az alperes több alkalommal erőszakos, durva magatartást tanúsított, italozó, randalírozó életmódot folytatott, és azzal fenyegette, hogy gondnokság alá helyezteti.

Az ítéleti tényállás szerint a felperes kezdeményezte az örökhagyó gondnokság alá helyezését, a perben beszerzett orvosszakértői vélemény alapján a 2007. január 7-i és január 19-i vizsgálatok szolgáltak. A szakvélemény megállapította, hogy az örökhagyó szellemi állapota folytán ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel nem rendelkezik, ebben korlátozva van, ez állandó jellegű, állapotában javulás nem várható. Kizáró gondnokság alá helyezést javasolt, mert a belátási képesség hiánya végleges. A per azonban az örökhagyó 2007. január 22-i halála miatt megszüntetésre került.

A közjegyző a hagyatékot az alakilag érvényes végintézkedés alapján ideiglenes hatállyal egészében az alperes részére adta át.

A bíróság ítélete jogi indokolásában kiemelte, hogy a Ptk.17. § (1) bekezdése értelmében gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan, vagy a jognyilatkozata megtételekor átmenetileg teljesen hiányzik. A (2) bekezdése értelmében az ilyen személynek a jognyilatkozata - a (3) bekezdésben foglalt kivétellel - semmis.

A 2000. december 18-án készített írásbeli magánvégrendelet a Ptk.627-632 §-ok értelmében alakilag érvényes.

A felperes hivatkozásával szemben a 2006. augusztus 17-ét megelőző két évben és azt követően sem folyt büntető és szabálysértési eljárás az örökhagyóval szemben. Az örökhagyó a fia ellen egy alkalommal kezdeményezett birtokháborítási eljárást, amely a 2006. május 30-án hozott határozattal megszüntetésre került. 2008. május 28-át megelőző öt évben más személy ellen birtokháborítási és szabálysértési ügyet nem kezdeményezett.

A bíróság a bizonyítékok értékelése során utalt arra, hogy az örökhagyó háziorvosa szerint 2006 márciusában a belátási képessége megtartott volt, a korához képest agilis volt, a feltett kérdésekre adekvát válaszokat adott. 2006. október 20-ig az örökhagyónak agyi története sem volt.

"B" és **"C"** tanúk - mindketten a felperesnek és édesanyjának ismerősei - a felperestől és édesanyjától hallották ugyan, hogy az örökhagyó agresszív volt, furcsa dolgokat csinált, elbutult, de a végrendelezkéskori belátási képességgel kapcsolatban érdemi információval nem tudtak szolgálni.

A bíróság rámutatott, hogy a gondnokság alá helyezés iránti perben beszerzett szakértői vélemény alapját egy 2007. január 7-i és január 19-i vizsgálat képezte, ez nem alkalmas annak alátámasztására, hogy a végrendelet keletkezésekor, 2005. december 18-án fennálló belátási képesség tekintetében irányadó legyen. Ugyanakkor a bíróság által kirendelt igazságügyi elmeorvos szakértő a rendelkezésre álló adatok alapján a 2005. december 18-i pszichés állapotra nyilatkozni nem tudott. Ezen körülményekre figyelemmel a bíróság úgy ítélte meg, hogy a felperes kétséget kizáróan nem bizonyította, hogy az elhunyt cselekvőképesége a végrendelezkéskor korlátozott vagy kizárt lett volna.

Ugyancsak nem látta bizonyítottnak azt a felperesi állítást, hogy az örökhagyót tisztességtelen befolyással vették rá a végintézkedés elkészítésére. Önmagában az a körülmény, hogy az alperes összes személyi adatát az örökhagyó az alperes édesanyjától tudta meg, a tisztességtelen befolyás vagy fenyegetés tényét nem támasztja alá. Az a körülmény sem alkalmas arra, hogy a végrendeletben az örökhagyó ...-ként jelölje meg az ingatlant, holott a rendszerváltás óta az ... út. A fentebb kifejtettekre figyelemmel a bíróság a végrendelet érvénytelenségére irányuló kereseti kérelmet megalapozatlannak ítélte.

Az elsőfokú bíróság a végintézkedésben az örökhagyó által megjelölt kitagadási okok fennállását nem ítélte bizonyítottnak, ennek következményét a bizonyítási teherre figyelemmel az alperes hátrányára értékelte, és megállapította, hogy a Ptk.664. § (2) bekezdése értelmében a kitagadás érvénytelenségére figyelemmel a felperesnek kötelesrészre

van igénye. A hagyaték tiszta értékének kiszámításánál a hagyatékátadó végzésben feltüntetett vagyonból indult ki.

Az ingatlan az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint ugyan 6/8 arányban az örökhagyó és 2/8 arányban a felperes édesanyja tulajdonát képezi, a korábbi jogerős ítélet megállapítása szerint azonban a felperes édesanyja 59/200 illetőséggel rendelkezik, erre tekintettel a bíróság a hagyatékátadó végzéstől eltérően azt állapította meg, hogy az örökhagyót a halálakor az ingatlanból 141/200 illette meg. Ennek, valamint az egyéb vagyontárgyak értékének és a hagyatéki terhek összegének figyelembevételével a hagyaték tiszta értékét 6.441.092.-Ft-ban állapította meg, amelynek fele a felperest illeti. A Ptk.672. § (3) bekezdésére figyelemmel a kötelesrész természetben való kiadását rendelte el.

A felperes fellebbezésében a részítéletnek az elsődleges kereseti kérelem szerinti megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint bizonyítást nyert, hogy az örökhagyót a háziorvosi nyilatkozatok, az elmeszakértői vélemények állásfoglalásai alapján érlemeszesedés és paranoiás betegség folytán téveszmék gyötörték, a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezési eljárásban az igazságügyi elmeorvos szakértő megállapította, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel nem rendelkezik, a korlátozottság teljes, állandó jellegű, javulás nem várható. Azt is megállapította, hogy a pszichés leépülés már mintegy 10 éves időtartamra visszavezethető. Az örökhagyó kórtörténetére és a beszerzett szakvéleményre figyelemmel tehát megállapítható a folyamatos szellemi leépülés, aminek következtében az örökhagyó a végrendekezés időpontjában nem volt szellemi képességeinek teljes birtokában, így végrendelete érvénytelen.

A fellebbezés szerint bizonyítást nyert, hogy az alperes édesanyja adta át az örökhagyónak az alperes személyes adatait. Nem életszerű, hogy az örökhagyó a végrendeletében valamennyi személyes adatot fel kívánta tüntetni. Az is tény, hogy az örökhagyó az alperes édesanyjával kapcsolatot tartott. A végrendelet az ingatlan helyrajzi számát is feltünteti, erről pedig az örökhagyó a korára és állapotára figyelemmel tájékoztatlansága miatt csak az alperestől vagy az alperes édesanyjától szerezhetett tudomást. A fentiek igazolják a tisztességtelen befolyásolás tényét, tehát az örökhagyó nem minden befolyástól mentesen, nem önálló akaratát tükrözve tette meg végintézkedését.

A felperes a fellebbezési eljárás során kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a szakértő kirendeléséről a feleket nem értesítette, és nem adott lehetőséget arra, hogy a felek a szakértői véleményre észrevételeket tegyenek.

Az alperes fellebbezésében a részítélet részbeni megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság a felperesnek járó kötelesrész mértékét 141/400 illetőségben, mert ez nem az ingatlan valós tulajdoni viszonyait tükröző számításból került levezésre. Az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint 6/8 illetőség képezi a hagyatékot, az elsőfokú bíróság egy 1987-ben született ítélet alapján azonban azt állapította meg, hogy a felperes édesanyjának 59/200 tulajdoni hányada van. Etekintetben azonban nem került sor a tulajdonjog bejegyzésre, még a bejegyzési kérelem benyújtására sem.

Utalt arra is, hogy olyan személy javára, aki nem vesz részt félként a perben, jogot megállapítani nem lehet. A felperest kötelesrészként tehát az örökhagyó 6/8 tulajdoni

hányadának fele, 3/8 illeti meg. Kérte, hogy a bíróság a perbeli ingatlan 3/8 tulajdoni hányadát a felperes, míg további 3/8 tulajdoni hányadát az alperes tulajdonába adja.

A fellebbezések az alábbiakra figyelemmel nem megalapozottak.

Az elsőfokú bíróság a per eldöntéséhez szükséges bizonyítást lefolytatta, a beszerzett bizonyítékok okszerű mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, döntésével, indokolásával az ítéletábra egyetértett, a fellebbezésekben foglaltakra figyelemmel csupán az alábbiakat emeli ki.

Az ítéletábrának mindenekelőtt a felperes fellebbezési eljárás során előterjesztett eljárásjogi hivatkozása tekintetében kellett állást foglalnia. Ennek során az alábbiakra volt figyelemmel. A megyei bíróság a 34. számú szakértő kirendelő végzését a feleknek nem kézbesítette, az ezirányú bírói utasítás teljesítése ugyanis elmaradt. A beszerzett szakvélemény azonban a feleknek kézbesítésre került, a felperes azt 2009. szeptember 9-én átvette. A megyei bíróság a 2009. szeptember 25-i tárgyaláson (41. számú jkv.) a Pp. 3. § (3) bekezdésének megfelelő tájékoztatást adott a feleknek. A felperes az október 12-én érkezett (43. számú) beadványában a perben beszerzett szakvéleményt érintő előadást, illetve észrevételt nem tett. Az utolsó tárgyaláson (51. számú jkv. 2. oldala) az alperesnek a kirendelő végzés kézbesítésének hiányával kapcsolatos hivatkozására maga is azt adta elő, hogy a szeptember 25-i tárgyaláson a bíróság a Pp.3. § (3) bekezdésének megfelelő tájékoztatás nyújtásával megfelelően járt el.

Kiemeli az ítéletábra, hogy a felperes a kirendelő végzés kézbesítése esetén - a másodfokú tárgyaláson tett nyilatkozata szerint - ugyanazt a kérdést kívánta volna feltenni a szakértőnek, mint amelynek megválaszolására az elsőfokú bíróság a szakértőt kirendelte.

A fentiek szerint tehát megállapítható, hogy a végzés kézbesítésének elmaradásával megvalósuló eljárási szabálysértés az ügy eldöntésére érdemi kihatással nem volt, a bizonyítási eljárás menetét és eredményét nem befolyásolta.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás anyagának a Pp.206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelésével állapította meg, hogy a felperes a végrendelet érvénytelenségére alapított kereseti kérelme tekintetében a bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget.

A meghallgatott tanúk (különösen a házi orvosok) vallomása, a gondnokság alá helyezési eljárásban és a jelen perben beszerzett szakvélemények nem alkalmasak annak igazolására, hogy az örökhagyónak a végintézkedés megtételekor az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzott (Ptk.17. § (1) bekezdés).

Az előbbi szakvélemény alapjául a végintézkedés tételét követően több mint egy évvel elvégzett vizsgálatok szolgáltak, ugyanakkor téves a felperes azzal kapcsolatos hivatkozása, hogy a szakértő mintegy 10 éves időtartamra visszavezethető pszichés leépülést állapított meg. A szakvélemény ezirányú hivatkozása ugyanis csak a felperes ilyen tartalmú tényállítását idézi.

A perben kirendelt szakértő pedig a fenti peradatok - és a hiányos orvosi dokumentáció - alapján nem tudott olyan szakmai következtetésre jutni, hogy 2005. december 18-án az örökhagyó ügyei viteléhez szükséges belátási képessége hiányzott.

Az ítélet tábla osztotta a megyei bíróság azon jogi álláspontját is, hogy a felperes által hivatkozott körülmények együttes, összességükben való értékelésük útján sem alapozzák meg annak ítéleti bizonyossággal való megállapítását, hogy az örökhagyót valaki tisztességtelen befolyással (azaz a Ptk.649. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző módon) bírta rá a végintézkedés megtételére.

A fentiek bizonyítatlanságának következményeit a Pp.164. § (1) bekezdése alapján a felperesnek kell viselnie, a végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés tehát megalapozott.

A felek nem támadták fellebbezéssel azon ítéleti megállapításokat, hogy a kitagadás érvénytelen, a kötelesrész természetben való kiadásának Ptk.672. § (3) bekezdésében foglalt feltételei pedig fennállnak.

Az alperes csupán arra hivatkozással kifogásolta a kötelesrész mértékét, hogy ennek megállapítása során a megyei bíróság nem az ingatlan-nyilvántartás adatait, hanem a hivatkozott jogerős ítélet rendelkezéseit tekintette irányadónak. (Erre alapított fellebbezése tehát arra irányult, hogy a bíróság a felperesnek ne az ingatlan 141/400, hanem ennél nagyobb, 3/8 (150/400) tulajdoni hányadát adja ki kötelesrész címén.)

Az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet - az alperesétől eltérő, alábbi jogi álláspontja folytán - etek tekintetben is megalapozottnak ítélte.

A Ptk.117. § (3) bekezdése az ingatlan tulajdonjogának megszerzését nem általában, hanem csak az átruházással való szerzés esetén köti az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés tényéhez. A felperes édesanyjának az ingatlan 59/200 hányadára kiterjedő tulajdonjoga nem átruházáson, hanem a Csjt.27. § (1) bekezdésében foglalt törvényi vélelmen alapul, ez a vélelem teremtette meg a korábbi jogerős ítélet anyagi jogi alapját.

Az 1997. évi LXVI. törvény (Bszi.) 7. §-a szerint a bíróság határozata mindenkire kötelező.

A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság helytállóan - a jogerős ítélet rendelkezésének figyelembe vételével - határozta meg 6.441.092.-Ft-ban a hagyaték tiszta értékét, és ennek megfelelően a felperesnek járó kötelesrész értékét, amelyet aztán helyes számítással fejezett ki az ingatlan 141/400 tulajdoni hányadában.

Az ítélet tábla utal arra, hogy a jelen per nem szolgáltatott kereteket a hagyatékot érintő igények teljes körű rendezésére, nem terjedt ki a hagyaték átadására, Romanovszkyné Soós Mária tulajdoni igényének rendezésére, csupán - a végrendelet érvénytelenségére irányuló kereset elutasítása következtében - a felperes kötelesrész iránti igényének elbírálására.

A hagyaték teljes hatályú átadására a hagyatéki eljárásban kerül majd sor. Ennek során a jelen perben természetben kiadni rendelt kötelesrésszel csökkentett ingatlanhagyatékot (a teljes ingóhagyatékkal együtt) a közjegyző annak megfelelően fogja átadni, hogy a felperes édesanyja a hagyatéki eljárásban a 6/1958.(VII.4.) IM. rendelet 64. § (3) bekezdése szerint él-e igényérvényesítéssel.

Az ítélet tábla a kifejtettekre figyelemmel a megyei bíróság részítéletének megfellebbezett rendelkezéseit a Pp.253. § (2) bekezdése alapján - a tulajdonjog bejegyzésének elrendelését érintő pontosítással - helybenhagyta.

A felek fellebbezése nem járt eredménnyel, így a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felperes köteles megfizetni az államnak a feljegyzett fellebbezési illetéket, az alperes pedig viselni tartozik az általa lerótt illetéket.

Az ítélet tábla a másodfokú perköltség összegét a fellebbezési értékek együttes figyelembevételével, a 32/2003.(VIII.22.) IM. rendelet 3. § (2) bekezdés a.) pontja és (5) bekezdése alapján, a pernyertesség-pervesztesség arányában - áfával együtt - állapította meg, és a Pp.81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest annak megfizetésére.

Győr, 2011. március 7. napján

Dr. Világi Erzsébet sk.
a tanács elnöke

Dr. Maurer Ádám sk.
előadó bíró

Dr. Havasiné dr. Orbán Mária sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó